

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Bolgarski prevrat.

Zopet je treščila bomba! Danes se sicer še ne more presoditi natančno vseh posledic bolgarskega prevrata, a toliko je gotovo, da ne more biti razveseljiv s stališča mirnega razvoja razmer na Balkanu. Na vsak način pa pomenja **sunček zoper interese naše države.** Zato vlada v Belgradu velika nervoznost in že se govori o možnosti nove vojske. Bog nas varuj te možnosti! Vojske smo res siti.

Stambolijski, ki ga je vrgla sobotna revolta, je vodja kmečke stranke, kateri je priboril neomejeno gospodarstvo v Bolgariji. Pa to je notranja zadeva Bolgarije. Stambolijski je pa tudi predsednik tiste struje svojega naroda, ki želi bratskega sporazuma z našo državo in ki je lojalno delal na tem, da premaga vse nezaupanje, ki je ostalo iz preteklih vojska med srbskim in bolgarskim narodom. Zato se je skrbno prizadeval, da vestno izpolni vse mirovne obveze napram naši državi in ustvari atmosfero medsebojnega zaupanja in prijateljstva.

V tem delu je imel **trdno zaslombo v kmetem narodu**, ki mu je sledil zaupljivo in brezpogojno, tako da so bili najboljши izgledi za bratski popolni sporazum med obema državama in narodoma.

Vse to je hipoma razdril sobotni puč. Kakor vsaka močna osebnost, je imel **Stambolijski** močne sovražnike in njih število je naraščalo od dne do dne. Osebito ga sovražijo »makedonstvujušči«, ki razpolagajo z vedno pripravljeno bojno organizacijo, s katero simpatizuje **aktivna armada in vse rezervno častništvo.** Poleg tega je imel Stambolijski

proti sebi največji del bolgarske inteligence, ki je nacijonalistična. Vsi ti elementi so se očitno združili in v teh razmerah ni čuda, da se je posrečil hipni prevrat.

Naša vlada stoji pred težkim problemom. Da je puč udarec zoper naše važne interese, smo zgoraj razložili. Vlada ima dvojno nalogo: Da nam **ohrani mir**, a obenem čuva bitne interese naše države in našega naroda. V kolikor gre za zgolj notranjo zadevo Bolgarske, bi bilo skrajno pomotno, če bi se naša vlada sploh vmešavala. Svoje notranje zadeve naj si uredijo Bolgari kakor hočejo. Ne smejo se pa **seveda dotakniti naših interesov in morajo zlasti do pičice izpolnjevati sklenjene pogodbe, osebito mirovno pogodbo.** Nova bolgarska vlada izjavlja, da hoče biti korektna in da hoče izpolniti vse prevzete dolžnosti. Treba, da to svojo obljubo drži. Ako se to zgodi, nas ne briga, kaj da Bolgari sicer delajo. Naj se vladajo po svoje, kakor vedo in znajo, samo da ne dirajo v naše pravice in legitime interese.

Upajmo, da bo naša vlada dobro zadela svojo nalogo v tej težavni situaciji in da nam **zlasti ohrani mir.** Vojska, to smo spoznali, je **največje zlo**, katero more zadeti narod. Varujmo se tega zla!

Kje je avtonomija?

Na prvo pomlad je šlo ljudstvo v strnenih vrstah v volilni boj za **avtonomijo.** SLS je obljubovala, da je ona tista, ki bo brezuvetno izvojevala **avtonomijo.** Treba le, da ji ljudstvo zaupa in ji poveri slovenske mandate. Ljudstvo ji je zaupalo in ji poverilo **do malega vse slovenske mandate.** To je bilo pred **tremi mesci!** Tri mesce sedi SLS v sedlu — **in kje je avtonomija?** Danes, čez tri mesce je bolj oddaljena kot pred tremi mesci! Kaj to pomenja? Za tem tiči misterij, za katerega vedo le merodajni voditelji S.L.S.

Gosp. Pašić je v Narodni skupščini poudaril s tako odločnostjo **državno in narodno edinstvo**, da bi ga bil v tem kvečjemu še prekosil pokojni **dr. Krek**, ki je bil, dokler je živel, najglasnejši in najodločnejši oznanjevalec ne le narodnega in državnega edinstva, nego celo golega **centralizma.** Zahteval je za bodočo jugoslovansko državo najstrožji centralizem. „Čim več centralizma, tem boljše!“ Tako se je izrazil točno napram pokojnemu **Lampetu.**

Kjer je Krek, tam **Korošec ni daleč.** Razume se, da je to mišljeno **idejno.** Znano je, da dr. Korošec ni nikdar imel lastnih idej, temuč je vedno le izvrševal tuje ideje; od konca leta 1916 dalje si je osvojil takratne **Krekove ideje** in jih izvrševal do pičice. Ko je po prevratu prišel na vlado, je deloval z največjo vneto za državni **centralizem** in pomagal ubiti zadnje sledove nekdanje avtonomije. Niti temu se ni uprl, **da je prišla v st. žermensko mirovno pogodbo izrecna določba, da pripade vse deželno premoženje državi.** Iz vsega tega se mora skle-

Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!

pati, da je **dr. Korošec** prepričan **centralist** in zato je tudi umevno, da je sprejel z velikim duševnim mirom odločne izjave g. **Pašića** za državno in narodno edinstvo — in ž njim cela delegacija SLS v narodni skušnici. Le „Slovenec“ je hudo zatrobil in ž njim razsaja „**Domoljub**“, iz česar bi se dalo sklepati, da so ljubljanski podkonduktori politike SLS z belgrajskimi nadkonduktori **nezadovoljni**. Ali pa, da igra SLS, kakor je niena priljubljena navada, **dvajno ulogo**. Eno doma, ki je strogo opozicijska, drugo pa v **Belgradu**, ki je **bistveno vladna**, naj se tudi skriva semtertje za kako opozicijsko gesto.

Kaj sledi iz tega? Da SLS sicer pripoveduje doma, da se prizadeva ali celo, kakor rada poudarja, **bojuje** za avtonomijo, da pa išče v Belgradu vse kaj drugega. To domnevo potrjuje, ako je res, da **dosednji St. Radić** zahteva od SLS, naj zapusti Belgrad in ojači **Radićevo abstinenco**, — da pa se **SLS odločno brani, ugoditi tej želji svojega vrhovnega šefa in zaveznika**. Same **dijete in udobnost železniških voženj** ne morejo biti edini razlog za krčevito oklepanje okoli Belgrada. V tem grmu mora tičati še kak drug zajec, katerega lovi častita SLS **Korošec** in **Remcev** z resno in edinstveno vnemo. Morebiti nam daje nekoliko pojasnila — **zadnji občni zbor Zadružne Zveze?** Na tem zboru je radoveden udeležnik vprašal, koliko denarja da dolguje **Zvezi „Gospodarska Zveza“**. Dobil je od vodstva **Zadružne Zveze** odgovor, da **120.000.000**, z besedami **stoindvajset milijonov kron**. Na nadaljno vprašanje, po kakšnih obrestih da je ta denar naložen, je bil odgovor, da po **7 odstotkov**. Na opazko pa, da so to v sedanjih razmerah nenavadno nizke obresti in da jih je treba zvišati, se je oficijelno odgovorilo, da **ne prenese Gospodarska Zveza nobenega zvišanja obresti in, če bi se ji zvišale obresti samo za en odstotek, bi bila Gospodarska Zveza — pasivna!** Naj si razlaga vsak sam položaj te Zveze, ki je središče in glavna trdnjava klerikalnega koritarstva in s katero je tesno zvezana usoda vseh klerikalnih gospodarskih organizacij! Moglo bi se tedaj sklepati, da je glavna skrb SLS **dobiti denar** za to svojo organizacijo in s tem za celo armado skušenih koritarjev. Saj so si že enkrat, po prevratu, opomogli z državnim denarjem. **Poznajo tedaj dobro pota, po katerih hodi Jaka po maslo**. Pa ja ne, da so se podali na ta pota! **Kaj pa potem**

z avtonomijo? Ta je potisnjena jasno na zadnje mesto, ker imajo klerikalci mnogo nujnejše skrbi, **da rešijo svojo bisago**.

Želeti bi bilo, da bi bile vse te domneve krive, želeti v korist ljudstva, ki bi bilo sicer **znova prevarano**. Ne moremo tega želeti, ker nam je blagor in zadovoljstvo ljudstva vrhovni zakon in nas vsaka prevara, izvršena na ljudstvu, **boli**. **Čakamo** torej na nadaljni razvoj, preden izrečemo svojo končno sodbo. Ljudstvo bi že rado videlo kaj koristi od svoje zvestobe do SLS. Nima nič od tega, da je **dr. Karlin** postal mariborski škof, ker bi bil marsikateri drugi škof gotovo ravno tako dober. Nima nič od tega, da se klerikalni koritarji maštijo kvečjemu ima ljudstvo od tega stroške in škodo. Pač pa bi ljudstvu koristilo, če bi se, kakor je bilo od SLS ob volitvah obljubljeni, **znižala ali vsaj olajšala dohodnina, ki silno tare osobito kmečko ljudstvo**. Tudi ljudstvo nujno želi, da bi slovenski fantje služili vojaščino v Sloveniji in ne v Macedoniji. Tudi to je bilo ob volitvah točno obljubljeni od SLS! Kje je sedaj vse to? Klerikalna muzika je v tem oziru popolnoma utihnila!

Poleg vsega je pa SLS ljudstvu dopovedala, da mu izvojuje **avtonomijo** in da je od te s sigurnostjo pričakovati popolno ozdravljenje od vsakega državnega zla in da bo ljudstvo doseglo notno avtonomije popolno izpolnitev kratkoma vseh svojih želja. Ponavljamo tedaj v imenu ljudstva:

Kje je avtonomija?

Politični pregled.

Veliko pozornost je zbudil pretekli teden **govor min. predsednika Nikole Pašića** v narodni skupščini povodom debate o vladni deklaraciji, ker je ta govor pokazal, da je Pašić neodjenljiv, kar se tiče temeljnih načel vidovdanske ustave in da bi bil pripravljen na izpremembo ustave samo v nebitnih stvareh ali pa niti v teh ne. Seveda je Pašićev govor zbudil med revizionistično opozicijo veliko nezadovoljstvo in to tem bolj, ker se delo opozicije v zadnjih dveh mesecih niti za las premaknilo s prvotne točke in je vprašanje sporazuma ravno tam, kakor je bilo pred dvema mesecema po volitvah, če ni mogoče postalo še bolj zapleteno. Pašić je star lisjak, govori sicer o sporazumu, o reviziji ustave pa noče dosti slišati. Da revizionistična opozici-

ja ni v prijetnem položaju, je gotovo.

Pašić je v začetku svojega govora naglašal, da naša ustava ne ustvarja centralizma, in da ne more biti govora o centralizmu, ako prihajajo vsi bratje v en parlament, da se porazgovore; ni centralizma, kjer so občinske in okrajne samouprave, kjer more vsak državljan in vsak kraj reševati svoje posle. Je pa centralizem v čuvanju edinstvene države v razmerju do zunanjega sovražnika. Kar se tiče odnošajev naše države do inozemstva, moremo le želeti, da smo centralizirani. Mi smo en in isti narod, z enim jezikom in eno krvjo, in zaradi tega ne smemo smatrati, da so vse naše tradicije, ki nam jih je zapustil sovražnik, dobre. Dobre so le one, ki so slovanske in ki streme po zedinjenju. Mi smo proti onemu načinu vladanja, ki je upropastilo slovanske države, osobito Poljsko. Ministrski predsednik je potem govoril o zgodovinskem razvoju našega zedinjenja in rekel, da je Srbija v vsakem primeru odklanjala vsak poskus odreči se svojim bratom. Vedno smo govorili, je dejal Pašić, da zahtevamo osvojenje in zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev, ali pa da vsi propademo. Za tem je obširno govoril o razmerju srbske vlade do Jugoslovenskega odbora in o postanku krfške deklaracije. Razpravljalo se je na Krfu, kako naj se reši ustavno vprašanje. Hrvati so načeli vprašanje, ali naj se zedinimo federativno ali pa v edinstveni državi. Za federacijo bi bilo potrebno, da se najprej razdelimo. Na zemljevidu pa smo videli, da si med seboj ne moremo določiti mej. Treba je bilo torej ustvariti edinstveno državo, da se bo Srb čutil v Ljubljani Slovenca in Slovenec v Belgradu Srba. Mi smo narod s tremi imeni, ki so vsa enakopravna. Ko je nastalo vprašanje, kako naj se združimo, so Hrvati rekli, da so avtonomni, a Slovenci se niso sklicevali na avtonomijo. Končno se je sklenilo, naj se ustava sprejme s kvalificirano večino. V svojem nadaljnjem govoru se je Pašić bavil z zahtevo po reviziji ustave in rekel, da noben zakon ni več. Ustvarili smo ustavo, ki je odgovarjala razmeram tedanjega časa, in te razmere se še niso izpremenile. Dobiti moramo avtoriteto pred inozemstvom, da bomo močni proti vsakomur. Koncem svojega govora ja Pašić naglašal, da mora do sporazuma priti. Da bi pa opustili misel edinstvene države, tega se ne bo doživelo nikdar. Preje bi pristali Srbi na to, da se izreže kos iz naše-

Kupijo se

smrekovi brzojavni drogovi, mera 12/16—18/24, dolgi od 9--12 m, vseh vrst okrogel les, popolnoma zdrav in brez napake, hrastovi in bukovi pragi, običajne mere, ter zdravo suho bukovo oglje v kosih. — Ponudbe na upravo lista.

ga državnega telesa in da ga dajo Bolgarom, odreči se pa ne morejo Hrvatski in Sloveniji. Pašić je nato prešel na vladno izjavo in rekel, da je treba sedaj najprej sprejeti v narodni skupščini najnujnejše predloge, ako nočemo imeti v državi kaosa in diktature. Končno je prosil zbornico, naj skrajša debato o vladni izjavi, ker bo delo veliko več koristilo vsemu narodu.

Razume se, da ni ta govor izzval posebnega veselja med revizionisti, ki so bili doslej vsi navdušeni za radikale in katerih prva zahteva po volitvah je bila, naj bo vlada sestavljena z samih radikalecev, da se bodo lažje pogajali. Pašić je odkrito povedal, da ne misli na izpremembo ustave, končno pa ni pomagal samo z brado, ampak tudi s kolom, ko je zagrozil z diktaturo, kar se pravi: »Omogočite delo v parlamentu, ali pa kuš. Če ne, vas pošljemo domov in dnevnic ne bodo dobivali več poslanci, temveč žandarji, ki bodo opravljali poostreno službo.« To pa niso mačkine solze, zato pa je naenkrat opozicija vsa divja proti Pašiću, ki je bil še pred dnevi poveljevan v njenih listih kot višek državniške modrosti.

Ker je opozicija očitala vladi, da je v svoji deklaraciji premalo povedala o zunanjem položaju naše države, je zunanji minister dr. Ninčić podal v narodni skupščini daljši ekspeze o naši **zunanji politiki**.

Zunanji minister dr. Ninčić je govoril o mednarodnem položaju v Evropi in o pomenu male antante, ki je važen činitelj reda in miru v Srednji Evropi. Premaganci stremijo po izpremembah mirovnih pogodb in to stremljenje vznemirja Evropo, ker je s tem dana možnost novih konfliktov. Mala antanta se izpremembam mirovnih pogodb protivi in želi ohraniti mir na podlagi mirovnih pogodb. Zato se ugled male antante neprestano dviga. Solidarno z malo antanto nastopa Poljska, ki ima istotako interes, da se ohranijo mirovne pogodbe sploh. Važna za našo državo je konferenca v Lausanni, na kateri je naša delegacija dosegla, da so zavezniki upoštevali naše želje pri določitvi meje med Grčijo in Turško v Trakiji. Naša delegacija bo pogodbo v Lausanni podpisala z gotovimi pridržki

glede nekaterih gospodarskih določb, ki nalagajo naši državi prevelik del nekdanjega turškega dolga, ker je Srbija to vprašanje s Turčijo že uredila leta 1913. Naše razmerje z Grčijo je prijateljsko. Rešeno je vprašanje solunskega pristanišča, kjer smo dobili ugodna tla za našo trgovino na Egejsko morje. Razmerje med našo državo in Bolgarijo se vidno boljša. Velika zapreka za vpostavitev dobrih odnošajev med nami in Mažarsko so razna iredentistična društva. Tudi mažarski militarizem ovira dobre odnošaje med Mažarsko in državami male antante. Z Albanijo nimamo skoro nobenih spornih točk več. Meja je do malega urejena in določena in v kratkem bo sklenjena med obema državama trgovska pogodba. Glede razmerja napram Italiji je minister dr. Ninčić govoril obširnejše in naglašal potrebo sporazuma z Italijo, predvsem v gospodarskih vprašanjih. Ker se vprašanje meja ravno sedaj rešuje, se ni hotel o tem podrobnejše izjaviti. Doslej smo sklenili z Italijo že več gospodarskih konvencij in ti sklepi dokazujejo, da je bilo mnogo dobre volje na obeh straneh za vzpostavitev medsebojnih dobrih odnošajev. Zato je upanje opravičeno, da se bodo tudi pogajanja glede posebne trgovske pogodbe z Italijo končala ugodno. Z Avstrijo so urejena gospodarska vprašanja potom posebnih pogodb, ki stopijo v veljavo, ko jih odobre parlamenti. Ugotovil pa je, da je položaj Nemcev pri nas mnogo ugodnejši, kakor pa Slovencev na Koroškem. Svojo trditev je podprl s točnimi številkami, zlasti na polju šolstva. Dočim vživajo Nemci v naši državi vse prostosti, imajo svoje šole in 70 svojih društev, tega o koroških Slovencih ne moremo trditi. Zunanji minister je naglašal, da 70.000 koroških Slovencev ne more dobiti ene slovenske šole, ker bi nemško prebivalstvo učiteljstvo pobilo, kakor hitro bi bile otvorjene. Imamo razlog, zakaj se naša javnost razburja in vlada bo primorana, da temu položaju napravi konec, ker take neenakosti ne more več trpeti.

Končno je izjavil zunanji minister, da stremi naša zunanja politika po mednarodnem miru in ustvaritvi položaja, v katerem bi mogli delati za

zboljšanje kulture in gospodarskega blagostanja.

V ponedeljek je narodna skupščina pričela razpravljati o izrednih kreditih 1200 milijonov dinarjev, ki jih je vlada deloma že porabila, ker vsote v tekočem državnem proračunu niso zadostovale. Ob tej priliki je govoril finančni minister dr. Stojadinović, ki je naglašal, da je treba najti novih virov za dohodke, ker se brez njih ne more izvesti niti uradniški niti invalidski zakon. Naglašal je potrebo znižanja uradništva za 30% in zmanjšanja števila ministrov. Izredne kredite zahteva, ker je moč dinarja oslabiljena, ker je prehrana vojaštva dražja in ker jih rabi tudi za doklade uradništva. Izjavil je, da bo zahteval za julij in avgust dvanajstine. Skušal pa bo z vso silo doseči ravnotežje v državnem proračunu.

*

V Češkoslovaški je grozilo, da bo došlo do razpora med vladnimi strankami. Posredovanju min. predsednika Švehle pa se je posrečilo omiliti za nekaj časa napetost med koalicijskimi strankami. Na posvetovanju voditeljev petih koalicijskih strank je bilo sklenjeno, da se bodo izogibali medsebojnemu napadom na shodih ali drugih političnih prireditvah. Celo dr. Kramař, čegar napadi proti socialistom, dr. Masaryku in dr. Benešu so znani, je izjavil, da se bo držal omenjenega sklepa.

Nov nemški predlog antanti. Pretekli teden je Nemčija izročila antantnim državam novo noto v zadevi reparacijskega vprašanja. Po tej noti je Nemčija pripravljena sprejeti odločitve mednarodnega razsodišča za reparacijska vprašanja. Nemčija je pripravljena dovoliti zastopnikom velike antante vpogled v poslovanje drž. obdavčevanja ter predlaga uvedbo nadzorstva letne produkcije. Za plačilo reparacij ponuja nastopna jamstva: Nemške državne železnice dobe samostojno, ločeno upravo, ki bi izdala obligacije v višini 10 milijard zlatih mark. S tem bi se zagotovila letna renta 500 milijonov zlatih mark. Nadalje se navaja renta 500 milijonov zlatih mark, za katero bi stala nemška industrija, banke in druge gospodarske ustanove. Končno zahteva Nemčija ustna pogajanja. Za rešitev nemškega reparacijskega vprašanja se bo skica-

la bržkone mednarodna reparacijska konferenca. V angleških uradnih krogih se smatra, da nemška nota lahko tvori podlago za razpravo, da je potrebno, da jo vzamejo v pretres skupno vsi zavezniki in da je nanjo potreben skupen dogovor. Nota se smatra kot skupina predlogov, pripravnih za začetek pogajanj.

Proti oboroževanju Nemčije. Pariška konferenca je poslala Nemčiji noto, kjer se poudarja, da je potrebno, da vojaške kontrolne komisije vzpostavijo svoje delovanje. Nota je bila izročena nemškemu opravniku v Parizu. Nota ne vsebuje nikakih groženj z novimi sankcijami v tej zadevi. Nemška vlada se poziva omogočiti nemoteno delovanje kontrolne komisije.

Med Turčijo in Ameriko se bodo v kratkem pričela pogajanja za sklep trgovske pogodbe med obema državama.

Rusko-japonska pogajanja. Japonska vlada je sklenila, da naznanil ruskemu zastopniku Joffeju poročje Japonske za predpogajanja z zastopniki sovjetske vlade v svrhu rešitve spornih vprašanj.

Revolucija v Bolgariji.

V noči od petka na soboto je izbruhnila v Bolgariji krvava revolucija. Vlado Stambolijskega, ki je imel večinoma bolgarskega kmetškega ljudstva za seboj, so vrgli bolgarski aktivni in rezervni častniki, ki so organizirali in izvedli državni prevrat v korist opozicijskega meščanskega strankam s pomočjo makedonske organizacije in komitaskih čet, ki jih je Stambolijski, kakor znano, dogovorno z našo vlado zatiral.

Revolucionarji so zasedli vse brzojavne in poštne urade, vse državne urade, kakor tudi ministrstva in policijo. Takoj se je sestavila nova vlada. Kralj Boris je podpisal ukaz o imenovanju koncentracijske vlade ter obenem ukaz za razpust narodnega sobranja. Aretiranih je bilo več zemljoradniških poslancev, kakor tudi nekateri ministri. Revolucionarji pa niso mogli dobiti v roke ministrskega predsednika Stambolijskega, ki se je nahajal tedaj med svojimi somišljeniki v selu Slavovica.

Glavni sedež zarotnikov je bil v Plovdivu, odkoder so prišli preoblečeni v civilne obleke oficirji in njim zvesti vojaki v skupinah 15 do 20 oseb v Sofijo. Obenem so se istočasno pojavile na ulicah enake skupine, oborožene z bombami in puškami.

Nekateri so imeli celo strojnice. Ko so revolucionarji zasedli vojašnice, se jim je uprl en polk. Nastalo je kratko streljanje iz strojnice. Ko so revolucionarji dobili ojačenja, so polk razorožili.

Takoj v soboto so se revolucionarji polastili brzjava, telefona in vseh prometnih sredstev ter so zaprli državne meje. Železniški promet je popolnoma počival. Prepuščen je bil samo orijent-simplom expres, ki so ga pa na meji strogo preiskali bolgarski organi. Nova vlada je takoj prevzela oficijelno bolgarsko telegrafsko agencijo ter je skušala preko nje pomirljivo vplivati na inozemstvo. Potom te agencije je vlada oficijelno izjavila, da je na Bolgarskem vzpostavljen red in mir.

Novi vladi so vse opozicijske stranke, razun komunistov. Sestavljena je iz navedenih oseb: 1. univ. prof. Cankov (dem.) ministrsko predsedstvo, vojno ministrstvo in zastopstvo ministra zunanjih zadev. 2. general v pok. Rušev, ministrstvo notranjih zadev; 3. Peter Todorov (rad.) ministrstvo financ; 4. Saka-rov (socijalist), ministrstvo železnic; 5. Stojančev (dem.) ministrstvo socialne politike in javna dela; 6. Bojan Smilov (nacijonalni lib.), univerzitetni prof., ministrstvo pravde; 7. prof. Molov (agr.), poljedelstvo in začasno vodstvo ministra prosvete; 8. Cvetko Bešev, ministrstvo trgovine.

Novi ministrski predsednik Cankov je izjavil zastopnikom domačega in inozemskega tiska o programu vlade: Bolgarski narod, ki je bil gotovo skozi 50 let navajen na ustavno življenje, ni mogel več trpeti vlade, ki je gazila zakone in je kazala vedno večje neuváževanje ustave ter je uvajala nasilje v notranji politiki. Najboljši dokaz, koliko je bila ta vlada priljubljena, je dejstvo, da je mogla biti tako naglo vržena. Novo vlado pozdravljajo vsi sloji naroda. Nova vlada upa, da uvede mir in red v zemljo, da ohrani in vzpostavi prijateljstvo s sosednimi narodi. Mir v zemlji in mir s sosedi in ostalimi državami je prvo načelo nove vlade. Dalje je načelo nove vlade spoštovanje sklenjenih pogodb. Nova vlada je odredila aretacijo ministrskega predsednika Stambolijskega.

Min. predsednik bolgarske revolucionarne vlade je posetil tudi našega poslanika v Sofiji Milana Rakića. Najprej mu je naznanil sestavo nove vlade ter ga nato zaprosil za pojasnilo, kakšno stališče zavzema jugoslovenska vlada napram dogodkom v Sofiji. Rakić je kratko

odgovoril, da ta sprememba ne bo napravila ugodnega vtisa na jugoslovensko vlado. Sprememba pomenja povratek k prvotni politiki Bolgarske. Dalje je poslanik omenil, da bo v Belgradu vzbudilo posebno nezadovoljstvo dejstvo, da je bolgarska vlada takoj pod zastave vpoklicala štiri letnike. Prevrat in poklicanje vojakov znači dejanje nove bolgarske vlade, ki ne respektira mirovne neuillske pogodbe, sklenjene med Bolgarsko in Jugoslavijo. Poziv novih letnikov krši določbe miru.

O prevratu v Bolgariji je govoril v naši narodni skupščini pretekli ponedeljek tudi naš zunanji minister dr. Ninčić. Izjavil je, da je liga rezervnih oficirjev s pomočjo vojske in revolucionarnih makedonskih organizacij izvršila prevrat in vrgla dosedanjo vlado Stambolijskega. Zunanji minister je pozval, da ohranimo mirno in hladno kri ter trezno motrimo razvoj dogodkov v Sofiji. Našemu poslaniku v Sofiji je novi predsednik vlade izjavil: 1. Bolgarska želi ostati v dobrih odnosih z vsemi sosedomi. 2. Bolgarska želi izpolniti vse mednarodne obveznosti. Končno je zunanji minister poudarjal, da želimo dobrih odnosov z Bolgarsko, za kar smo dali že dokaza, kar naj bi storila tudi nova bolgarska vlada. Kar se pa tiče mednarodnih obveznosti Bolgarske, naša država ne bo mogla ostati ravnodušna, če bi se z bolgarske strani poskušale kršiti določbe mirovne pogodbe. V tem oziru ni nikakega dvoma, da bomo našli podporo pri svojih prijateljih in zaveznikih.

Baje je na seji ministrskega sveta Pašić izjavil, da začne pogajanja s šefi vseh parlamentarnih skupin za sestavo koncentracijskega ali pa vsaj koalicijskega kabineta, če bo to zahteval nadaljni razvoj dogodkov na Bolgarskem.

Državni prevrat je zbudil veliko pozornost v Belgradu. O dosedanjem bolgarskem min. predsedniku Stambolijskem poročajo, da je začel zbirati na deželi v zemljoradniški stranki organizirane množice, s katerimi bo začel ofenzivo proti Sofiji, proti revolucionarni vladi in morebiti celo proti kralju Borisu, ki se je udal revolucionarjem in je podpisal ukaz o imenovanju nove vlade in ukaz o razpustu narodnega sobranja. Kakor poročajo, se je v Bolgariji že vnela državljanska vojna. Pričeli so se boji med seljaki in revolucionarno vojsko. Prvi in ljuti spopadi so se vršili pri Plevni. Okoli 10.000 oboroženih kmetov je tu napadlo vojsko. Vlada je poslala na

bojišče ojačenja. Boji so se vneli tudi na ostalih krajih severne in južne Bolgarske.

Dogodki v Bolgariji so za nas velikega pomena. Ne smemo pozabiti, da je Stambolijski organiziral bolgarskega kmeta v močno stranko, da je sklenil z našo državo pogodbe, na podlagi katerih je nastalo precejšnje zblizanje med obema državama in so se znatno omejili krvavi spopadi na meji.

Stambolijski je vladal z železno roko, ki pa je bila deloma potrebna, ako je hotel napraviti red. Gotovo je, da si je radi tega vzgojil smrtnih sovražnikov dovolj. Ne smemo pozabiti, da so bili pod njegovo vlado postavljeni pred sodišče in obsojeni bivši bolgarski ministri in generali, ki so povzročili vstop Bolgarske v svetovno vojno. Pod njegovim vodstvom je bolgarsko kmetstvo ljudstvo prišlo do tolikih političnih pravic, kakršnih doslej še ni uživalo. Pri zadnjih volitvah v bolgarski državni zbor je dobila Stambolijskijeva kmetijska stranka skoro vse poslanske mandate, opozicija je dobila le malo število. Res je, da se je imel Stambolijski zahvaliti za ta uspeh pri volitvah krivičnemu volilnemu redu, ki pospešuje večinske stranke in kakršen je deloma tudi pri nas v veljavi ter ga hoče podobnega uvesti sedaj tudi Mussolini v Italiji. Gotovo ni bil izid državnih volitev eden zadnjih vzrokov prevrata in krvavemu odporu opozicije, ki v parlamentu ni mogla priti do prave veljave.

Za nas je glavno, ali se bo nova bolgarska vlada držala z nami sklenjenih pogodb in obveznosti. V tem slučaju se nam ni bati kakih posebnih zapletljivost z Bolgarsko. Nova bolgarska vlada tudi zatrjuje svojo miroljubnost, vendar pa bo šele prihodnost pokazala, kako se bodo dogodki razvijali v tej smeri. Ako nova bolgarska vlada izpolni namram nam sklenjene obveznosti, nimamo mi nobene pravice, da bi se vmešavali v bolgarske notranje zadeve. Vsakdo naj si uredi hišo, kakor sam hoče, četudi so morebiti naše simpatije na strani bolgarske kmetijske stranke.

V Belgradu se boje, da bi prevrat ne pomenjal politike, ki se je vodila pod prejšnjim kraljem Ferdinandom. Ta bojazen je mogoče deloma upravičena, vendar pa gotovo ne toliko, da bi se mogli bati kake neposredne nevarnosti.

Gotovo pa je, da nastaja za nas že radi tega velika škoda, ker se v teh prevratnih časih naši gospodarski odnošaji s sosednjo državo ne

Somišljeniki, prispevajte v tiskovni sklad!

morejo razvijati tako, kakor bi se morali.

Vsekakor pa je iskrena želja vseh, da bi došlo v Bolgariji, najsi ostane na krmilu sedanja revolucionarna vlada ali pa naj pride zopet do oblasti Stambolijski, do reda in miru, ki ga bolgarski narod potrebuje morebiti bolj kot kdo drugi. Saj je bolgarsko ljudstvo od dolgotrajnih vojn do mozga izčrpano in dovolj težko nosi posledice grehov svojih voditeljev.

POLITIČNE VESTI.

† **Politika revizijonističnega bloka.** Zagrebški list »Pravaš«, glasilo hrvatske stranke prava, je pretekli teden napisal med drugim tudi tole: »Sreča je za g. Pašića, da stoji na čelu hrvatsko-slovenskega-muslimanskega bloka ljudje, ki niso dorastli položaju. Samo tej okoliščini, samo temu srečnemu slučaju se imata g. Pašić in belgrajska orientacija zahvaliti, da danes jaše Pašić, udarja z bičem in vajeti, hrvatsko-slovenski-muslimanski blok pa nosi, se napenja in javka. In prav mu je: zakaj je sam vtaknil glavo v povodec... Narod ni izvolil hrvatsko-slovenskega-muslimanskega bloka zato, da bi pobiral za g. Pašića in belgrajsko orientacijo kostonj iz žerjavice, nego ravno nasprotno. — Hrvatski - slovenski - muslimanski blok napravlja vtis, da je izgubil glavo ter ne ve niti ena skupina, kaj bi in kako bi. Človek ne opaža nikjer, niti v eni skupini sledu kake vodilne misli. Zdi se, da je ves blok brez glave in kompasa. Lahko je Pašiću s tako krotko čredo.« Da ima list precej prav, so pokazali zadnji dogodki, zlasti pa Pašićeve izjave v skupščini.

† **Politika dvoreznega noža.** Z ozirom na izjave raznih radikalnih prvakov v narodni skupščini, da hoče radikalna stranka varovati sedanjo ustavo, piše pod gorenjim naslovom »Murska Straža«, ki velja kot glasilo SLS, med drugim naslednje: »Ljudstvo hoče, da se položaj razjasni, razbistri. Ljudstvo hoče shodov in — dejanj. Ako je sporazum pot do boljših razmer, potem ga je treba neodvlačno takoj skleniti. Kajti ako Radić in sploh revizijonistični blok dopusti, da prinese radikalna vlada kar največ najpotrebnejših zakonov, za katere sicer naši poslanci razun za najpotrebnejše in najboljše ne bodo glasovali, bodo radikali kaj lahko razpisali nove vo-

litve in svojo moč naslonili na demokrate, nad katerimi so itak v večini. Radikali so previdni pa tudi dovolj prefrigani politiki. S pomočjo plačanih duš Nemcev, Turkov in Mažarov lahko pridejo do znatne večine in mesto sporazuma in spremembe ustave bomo dobili — dolgnos in porogljiv zasmeh.«

† **Kaj pravi »Domoljub«?** Zadnji »Domoljub« piše: »Radić je zopet napravil veliko napako, kakor se vidi. Ko bi prišel v narodno skupščino, bi bil Pašić prisiljen govoriti o avtonomiji, ker ne bi imel velesrbske večine. Tako pa je napovedal program, kako bo še dalje izmozgal Slovence in Hrvate. Slovenski poslanci bodo kakor preje proti vladi vodili najostrejši boj, dokler Pašića in — Radića ne sreča pamet. In to se bo zgodilo, ker bo sicer država propadla.« Tako piše »Domoljub« o Radiću, zavezniku dr. Korošca. Ali se to spodobi? Zakaj pa dr. Korošec ne pregovori Radića, da bi prišel v Belgrad? Saj so vsi klerikalni listi pisali, da so se Radić, dr. Korošec in mohamedanci sporazumeli glede taktike, to je glede sporazumnega postopanja v narodni skupščini in pri pogajanjih s Srbi. Ali se morebiti »Domoljub« boji Radićevih agitatorjev, ki prihajajo v Slovenijo?

† **Nemške reparacije za Jugoslavijo.** Na sestanku naših in nemških reparacijskih delegatov v Belgradu, ki se je vršil v ministrstvu za pravosodje 8. t. m., so formulirali nemški delegati svoje stališče napram reparacijskemu vprašanju in predlagali odgoditev nadaljnjih izplačil v blagu. Nemci bi nam morali letos dobaviti živino, ta naj bi se po njihovem predložu zamenjala z drugim materialom, ki pa bi nam bil poslan šele prihodnje leto. Naši delegati niso pristali na ta predlog ampak so zahtevali, naj se dolžna vsota za živino vstavi kot tekoči kredit za nujne nabavke v tem letu. Nemški delegati so prvotno stavili zelo težke pogoje, pod katerimi bi bila njihova industrija pripravljena sprejeti naknadne nujne naloge, ki bi šli na račun živine, končno pa so le sprejeli zahtevo naše delegacije. Ker je bil s tem v principu dosežen sporazum, so nemški delegati prosili, naj se jim takoj naznani cena vrednosti živine in razlika v cenah že naročenih lokomotiv. Pogajanja so končana in je besedilo dogovora v imenu naše delegacije podpisal minister za pravosodje dr. Marković, za nemško delegacijo pa dr. Kuntze.

+ **Pogajanja med Italijo in Jugoslavijo.** Pogajanja med jugoslovansko in italijansko delegacijo **paritetne komisije** so se prekinila, ker se delegaciji nista mogli zediniti v vprašanje statuta reške države. Sedaj se vrše direktna pogajanja med obema vladama, ki stremita za tem, da se odstranijo gotove težkoče in da se omogoči nadaljevanje paritetne komisije.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Mussolini o zunanji politiki Italije.** Na seji italijanskega senata je 8. t. m. govoril tudi min. predsednik Mussolini, ki je dejal med drugim: »Splošna gospodarska kriza, ki tlači vso Evropo, ječi pod vprašanjem vojnih odškodnin. V tem oziru stoji Italija na stališču, da je Nemčija v stanju in da mora izpolniti svoje obveze. Z Bolgarsko in Ogrsko so bili sklenjeni sporazumi glede načina plačanja odškodnin, za Avstrijo se je posebno Italija zavzela za čim širše sodelovanje držav pri podpisovanju avstrijskega posojila, ki je predpogoj za ozdravitev obupnega finančnega položaja v tej državi. Na splošno stremi italijanska politika napram nasledstvenim državam bivše Avstro-Ogrske za tem, da se točno izvršujejo mirovne pogodbe. Z ozirom na to politiko so posebne važnosti odnošaji med Italijo in Jugoslavijo. Reško vprašanje, do sedaj še vedno odprto, se bo reševalo na predstoječi konferenci paritetne komisije, ki se bo vršila v Rimu in upati je, da bo tu prišlo do popolne ureditve vseh vprašanj, ki se tičejo italijanskih odnošajev z Jugoslavijo. Nato se je ministrski predsednik dotaknil vzhodnega vprašanja in poročal o delovanju italijanske delegacije na lausanski konferenci, ki se bliža svojemu koncu. O italijansko-ruskih odnošajih je izjavil, da so ostali nepremenjeni na podlagi predhodnih dogovorov z Rusijo in Ukrajino z dne 26. decembra 1921, ki so bili baš te dni predloženi parlamentu, da jih spremeni v zakon.«

* **Ženska volilna pravica v Italiji.** V Italiji nameravajo uveljaviti zakon, s katerim se dovoljuje aktivna in pasivna volilna pravica pri občinskih in pokrajinskih volitvah ženskam po dovršenem 25. letu starosti. Volilno pravico pa bodo uživale le tiste ženske, ki so a) bile odlikovane s svetinjo za hrabrost ali s svetinjo za zasluge v vojni; b) ki so bile odlikovane za civilne zasluge, za zasluge na polju javnega zdravstva ali ljudskega šolstva; c) ki so matere padlih v vojni; č) ki dejanski izvršujejo očetovsko oblast ali varuštvo; d) ki so dovršile obvezni ljudsko-

šolski dopolnilni tečaj ali so bile sprejete v prvi tečaj zavoda ali šole s pravico javnosti, ki jih država priznava za višje kot ljudske šole, ali pa so napravile kak temu odgovarjajoč izpit. Pri prvem sestavljanju seznamov volilcev po vstopu v veljavo tega zakona bodo vpisane le tiste ženske, ki vložijo tozadevno prošnjo. Ženske, vpisane v volilne imenike se lahko izvolijo za mesta, ki so ustanovljena s pokrajinskim in občinskim zakonom razen za mesto župana in občinskega odbornika, predsednika in podpredsednika pokrajinskega sveta, predsednika pokrajinskega odbora in pokrajinskega odbornika, člana pokrajinskega upravnega sosveta in še nekaterih drugih mest v pokrajinski upravi.

* **Češkoslovaški trgovinski minister v Trstu.** 7. t. m. se je v spremstvu več strokovnjakov pripeljal v Trst češkoslovaški trgovinski minister Novak. Tržaške oblasti so mu priredile oficiele sprejem. Minister si je ogledal češkoslovaška skladišča v pristanišču. V soboto se je s svojimi spremljevalci na Lloydovem parniku »Palatino« odpeljal na Reko, Brionske otoke, Mali Lošinj, Zader, Šibenik in Gruž.

* **Sežiganje mrličev v praškem krematoriju.** Praško časopisje poroča, da je bilo v tamošnjem krematoriju tekom letošnjega maja sežganih 150 trupel in sicer 80 moških, 61 žen, 8 dečkov in 4 deklice. Po veroizpovedi je bilo med temi 84 katolikov, 24 pripadnikov češkoslovaške cerkve, 6 protestantov, 1 žid in 35 brezkonfesionalcev.

* **Rusija proti valutnim špekulator.** Ruska sovjetska vlada je odredila, da se naj špekulanti z valutami kaznujejo s smrtjo. Radi tega počiva ves borzni promet v Rusiji.

DNEVNE VESTI.

— **Važnost oglasov v listih.** Velik pomen oglasov (inserterov) je med našim kmečkim ljudstvom še mnogo premalo znan. Naši kmetje, ki imajo kaj na prodaj ali pa bi radi kaj kupili, kupujejo in prodajajo svoje blago navadno le v svoji najbližji okolici. To pa ni ugodno ne za kupca in ne za prodajalca. Glavna stvar za prodajalca in kupca je, da zvesta za kolikor mogoče širok krog ponudnikov oziroma kupcev. To se pa da dandanes najlažje doseči potom oglasa v razširjenem časopisu. Važni so zlasti **mali oglasi.** N. pr. »Prodajam posestvo s hišo in gospodarskimi poslopi. Cena po dogovoru. (Naslov.)« Kdor tako razglasi svojo ponudbo, bo gotovo našel več kupcev kakor oni, ki ne skrbi za to, da se njegov namen kolikor daleč mogoče

na okoli izve. Če n. pr. oglašate v našem listu, je uspeh zagotovljen, ker se naš list čimdalje bolj razširja zlasti med kmečkim prebivalstvom. Poskusite in ne bo vam žal. Vsa potrebna tozadevna pojasnila daje uprava »Ljudskega tednika«, Ljubljana, Sodna ul. št. 5.

— **Umril je 7. t. m. v Črnomlju č. g. dekan Franc Schweiger.** Pokojni je bil rojen dne 18. maja 1845 v Črnomlju in je bil v mašnika posvečen dne 1. avg. 1868. Eno leto je bil semeniški duhovnik, nato je služil kot kaplan v Kočevju, v Trebnjem in v Semiču, kot župnik pa na Radovici in od l. 1899 dalje kot župnik in dekan v Leskovcu pri Krškem. Začetkom leta 1918 je bil zadet od kapi. Dne 15. maja 1920 je stopil v stalni pokoj in se naselil v Črnomlju. Bil je tudi deželni poslanec ter je med belokranjskim ljudstvom 20 let plodovito deloval na gospodarskem in političnem polju. Pogreb je bil v soboto. N. p. v miru!

— **† dr. Artur Skedel.** Umril je 5. junija 1923 v Pragi dvorni svetnik dr. Artur Skedel, vseučiliški profesor v Pragi, lastnik graščine Škrlevo pri Št. Rupertu (Dol.). Rojen je bil v Gradcu 9. jul. 1857, kjer je bil njegov oče dr. Josip Skedel vseučiliški profesor, znan posebno po tem, da je od leta 1850. do 1855. na graškem vseučilišču predaval kazensko pravo v slovenskem jeziku. Pred vojno je bil vseučiliški profesor v Črnovicah. Tu se je posvetil tudi politiki. Bil je dalj časa državni poslanec. Po svetovni vojni je bil poklican v Prago za vseučiliškega profesorja, kjer je do smrti neumorno deloval. V Škrljevem pri Št. Rupertu je imel lepo posestvo, ki si ga je pred leti kupil. Njegov oče je bil namreč šentruperski rojak. Truplo pokojnika prepeljejo iz Prage v Št. Rupert. N. v m. p.!

— **Koliko dobi Slovenija vladne podpore za ceste?** Nedavno je ministrski svet odobril ministrstvu za javna dela 43 milijonov dinarjev za popravo cest v naši državi. Vsi ti milijoni so skoro izključno namenjeni za Srbijo in sicer je določeno za začetna dela pri potniškem in železniškem mostu čez Savo pri Šabcu 3 milijone dinarjev, za zgradbo nove ceste od Belgrada do Milatovske Reke 3 milijone dinarjev, od Milatovske Reke do Kragujevca 7 milijonov dinarjev, od Kragujevca do Raške 3 milijone dinarjev, nadalje za dovršitev nove skupščinske palače v Belgradu 1 in pol milijona dinarjev, za novo cesto od Valjeva preko Loznice do Donave 1 milijon dinarjev, za novo cesto Bosiljgrad-

Korbevac 4 milijone dinarjev, za novo cesto od Peči do Andrijevice 2 in pol milijona dinarjev, za nedovršene ceste v kragujevskem okrožju 1 milijon dinarjev, za popravo med vojno porušenih mostov v Srbiji 7 milijonov dinarjev itd. itd. Ne trdimo, da Srbija ne potrebuje dobrih cest in mostov, toda vprašujemo se, kdo skrbi za Slovenijo? Od prevrata dalje se naše ceste zanemarjajo, tako da čimdalje bolj propadajo. O zgradbi novih cest seveda ni govora. Saj bi človek ob deževju lahko utonil v blatu celo na državni Bleiweisovi vesti v Ljubljani — pred vladno palačo. Še slabše v tem pogledu pa je na deželi! Kdo nosi odgovornost? Tisti, ki zastopajo koristi Slovenije v belgrajski narodni skupščini!

— **Javni nameščenci in poslanci.** Akcijski odbor državnih uradnikov in nameščencev sploh je naslovil pred dnevi v listih javen poziv na narodne poslance, v katerem opisuje bedni položaj javnih nameščencev in pravi med drugim: „Ne plašimo se represalij in preganjanj. Vkljub vsemu stopamo v boj. Naša organizatorična disciplina, naši lačni želodci, lačni želodci naših otrok in žena nas dela silne in nam zagotavlja zmago. Nameravamo protestno stavko, ki se je imela izvršiti 5. maja, smo preložili v nadi, da vlada in poslanci kaj ukrenejo. Čakali smo, kaj porečete v narodni skupščini Vi gg. poslanci in vlada. Dosedaj niste rekli še ničesar! Preložena akcija se bo izvršila v poostreni obliki, ako se takoj ne izpolnijo naše zahteve, razložene v sprejeti resoluciji. Vendar pa se še obračamo na slavni poslanski klub in na vsakega posameznega poslanca, da Vam povemo, da umiramo. Mi hiramo, počasi pešajo naše moči, boleznini se nas lotevajo, službe ne moremo v redu vršiti. **Vi, gg. poslanci, ste poklicani in izvoljeni za to, da se zavedate naših krivic in naših vprašanj, ki je vprašanje države. Vsa odgovornost, ako ne storite svoje dolžnosti in ne pritisnete na vlado, da naše delo pošteno in človeku dostojno plača, pade na Vas.** Stojimo na zadnji postaji. Razumite nas, saj ste poslaniki ljudstva v forumu, kjer se reže kruh. Odrežite nam ga, da bodo siti naši blede sluhšani otroci, da se opomorejo njihove matere, naše žene, da se nasitimo mi, ki delamo državi in za državo. Ne prosimo miloščine, nego kos z delom in z znojem zasluženega kruha.“ — Naše stališče je, da je vsak delavec vreden svojega plačila in tudi državni uradnik. Saj so že dogodili slučajji, ko se je sestradan uradnik onemogel zgru-

dil v pisarni na tla. Država je v prvi vrsti poklicana, da skrbi za svoje ljudi. Vsakemu svoje!

— **Čez 3 ali 5 let.** Na eni zadnjih sej ljubljanskega občinskega sveta je poročal župan dr. Perič o svojih posetih, ki jih je napravil skupno s podžupanom dr. Stanovnikom pri raznih ministrih v Belgradu. Ko je prosil finančnega ministra dr. Stojadinovića za podporo države pri poglobitvi Ljubljanske in zgraditvi obrežnih zidov, mu je minister odgovoril, naj mu pošlje zakon, na podlagi katerega bo razvidno, koliko imajo posamez. činitelji, med njimi tudi država, prispevati za ta dela. Obenem pa je obljubil, da bo mogoče tekom 3 ali 5 let vstaviti v državni proračun gotovo vsoto za izgraditev Ljubljanske. Ta odgovor je precej klavrn in daje le malo upanja na uspeh potovanja ljubljanskega župana in podžupana. Predvsem pa je iz ministrovega govora razvidno, da se do danes v Sloveniji sploh nobeden ni brigal za to, da bi poučil v Belgradu vladne kroge, koliko bi morala država prispevati na podlagi pred vojno sklenjenega zakona za poglobljenje Ljubljanske in osušitev ljubljanskega Barja. Po svoječasni načrtih bi morala biti vsa dela dovršena že l. 1915., ako bi ne bilo vojne, danes pa pišemo že leto 1923. in v Belgradu, kakor vse kaže niti ne vedo, da Ljubljanka že več kot deset let ne teče skozi Ljubljano, kar je pač v prvi vrsti zasluga onih, ki so zastopali in zastopajo še koristi Ljubljane in ljubljanske okolice v belgrajski narodni skupščini in pri vladi. Finančni minister je obljuboval, da bo mogoče v treh ali petih letih določiti v državnem proračunu gotovo vsoto za omenjena dela. Take obljube so zelo poceni in kdor jim verjame, blagor mu. Kdo pa jamči sedanjemu finančnemu ministru, da bo čez 3 ali 5 let še minister? Bogve, kdo bo takrat finančni minister, naslednike pa navadno obljube prednikov nič ne brigajo. Do takrat pa bo tudi v strugi Ljubljanske še tisto razpadlo, kar je dosedaj ostalo od napoldovršenih del. Posredovanja pri ministrih s takimi uspehi se zde zato upravičeno dvomljiva.

— **Odbor za prošnje in pritožbe** v narodni skupščini je pretekli teden rešil nekaj desetih od 1050 starih vlog. Nanovo je odbor prejel 3000 prošenj in pritožb. Dela bi bilo torej precej, samo če bi delavci hoteli — delati.

— **Razpust jugoslovanskega izseljeniškega komisarijata v New Yorku.** Iz Belgrada poročajo, da je

ministrstvo za socialno politiko odredilo, da se izseljeniški komisarijat, v New Yorku, ki ga vodi bivši soc.-dem. poslanec Etbin Kristan, s 1. avgustom odpravi, ker so se zgodile razne zlorabe. Namesto komisarijata se osnuje druga ustanova. Torej je pričakovati, da se Etbin Kristan vrne domov. Če bo prinesel kaj dolarjev seboj, ga bodo naši razprti socialisti kljub vsej preteklosti bržkone zopet gostoljubno sprejeli. Če pa v politiki ne bo imel sreče, je mogoče, da postane zopet — slovenski pisatelj, od česar seveda ne bo imel mnogo koristi, zato pa tudi drugi ne mnogo škode.

— **Nov škof v Splitu.** Papež je imenoval za škofa v Splitu msgr. Kvirina Bonifačića, rodom iz Baške na otoku Krku. Novi škof je 52 let star.

— **Novi zvonovi pri Sv. Petru v Ljubljani.** Dne 24. t. m. se vrši pri Sv. Petru v Ljubljani slovesno blagoslovljenje novih zvonov.

— **Žetveni dopusti vojakov.** Ministrstvo vojne in mornarice je izdalo na poveljstva vseh vojnih okrožij naredbo, po kateri za časa žetve in mlatve dobijo dopust vsi vojaki, ki so lastniki parnih mlatilnih strojev. Vojaki dobijo dopust, kadar se žetev prične.

— **Smrtna nesreča pri popraviljanju brzojava.** Brzojavna sekcija v Ljubljani je zgubila 12. t. m. vestnega in marljivega delavca. Vsled slabega vremena je bilo več interurbanskih telefonskih prog slabih. Brzojavni nadzornik, g. Alojzij Zalar, je dobil nalog, da preišče proge na Dovozni cesti. Pri izvrševanju službe ga je dohitela tragična smrt. Strela je udarila nekje v brzojavno-telefonske žice in ubila Zalarja, ki zapušča mlado vdovo in prepskrbljenega otroka. Bodi mu lahka zemljica.

— **Roparji v vrhniški okolici.** V zadnjem času se pojavljajo na Vrhniki in okolici nevarni vlomilci, ki ogrožajo varnost imetja in življenja prebivalcev. Tako n. pr. so neznani lopovi vlomili 1. tm. v železniško skladišče na postaji Vrhniki, kjer so vse zaboje razbili ter odnesli en zaboj voska v teži 47 kg. Dne 4. tm. so se pojavili v Drenovem griču okoli polnoči pri posestniku in gostilničarju Merlini-ju, in so mu okradli Din 100. Še tisto noč so udrli v stanovanje Oroszi-ja in ker niso mogli drugega dobiti, so mu odnesli puško karabinarko, vredno Din 2000. Potem so na Vrhniki vlomili pri trgovcu Rutner-ju, na poštni urad na Vrhniki in še pri nekaterih drugih posestnikih. Plena seveda niso dobili, ker so bili povsod prepodeni. V noči od 8. do 9. tm. pa so se nevarni zlikovci lotili tovornega vlaka na postaji Brezovici.

Posrečilo se jim je odpreti nekatere vozove, a so bili pri tem delu zasačeni od železniških uslužbencev. Službujoči uradnik na Brezovici je pustil takoj klicati orožniki, ki so tudi takoj prišli. Vnel se je med lopovi in orožniki boj. Pokale so tudi puške. Kakor se domneva, je bil eden od teh roparjev zadet, a vendar je ušel z drugimi v smeri proti Borovnici. Na Vrhnikih se širijo govore, da se nekateri vojaškoobvezni fanti izogibajo vojaške dolžnosti na ta način, da se skrivajo v gozdovih okoli Vrhnik in da so napadalci identični z njimi.

— **Strašna železniška nesreča.** Dne 10. t. m. dopoldne se je 11 letni sin trgovca Jurija Marenčeta v Ljubljani na Dolenjski cesti, Vladko, ki je peljal južno za delavce, vračal z Barja čez Galjevico proti domu. Ko je prispel z vozom približno na višino Plankarjeve gostilne, je pridrvel brzo vlak, ki odhaja ob 10.17 iz Ljubljane proti Karlovcu. Z druge strani je prihajal z vozom trgovec Josip Jebačin z Dolenjske ceste, ki je takoj opazil nevarnost. Dvignil je roko in dal s tem Marenčetu znamenje, naj ustavi konja. Tudi vlakovodja, ki je opazil kritično situacijo, je zavrl vlak z vso silo, a nesreče žalibog ni mogel več preprečiti. Zbegani Vladko Marenče je v usodepolnem trenutku pognal konja z vso silo, da bi prišel čez tir, a bilo je že prepozno. Vlak je zadel v voz in ga preklal na dvoje, Vladko Marenče pa je prišel pod vlak in obležal na mestu mrtev. Imel je popolnoma razbito lobanjo in strto nogo. Konj, ki je slutil nesrečo, se je pravčasno iztrgal in zdirjal proti domu.

— **Požar v Kamniku.** V tovarni za izdelovanje barv v Kamniku, lasti tvrdke Bahovec-dediči je 6. t. m. dopoldne eksplodiral kotel, v katerem je inženjer Glaesener delal kemične eksperimente. Ves laboratorij je bil hipoma v plamenu. En delavec in inženjer Glaesener sta se rešila s tem, da sta skočila skozi okno prvega nadstropja, pri čemur si je inženjer zlomil nogo. Prepeljali so ga v Leonišče v Ljubljani.

— **Upravno sodišče.** Vesti raznih listov, da začne upravno sodišče v Celju poslovati s 1. julijem, se potrjujejo. Mestna hranilnica v Celju, kjer bode nastanjeno upravno sodišče, je že dobilo naročilo, naj potrebne adaptacije takoj izvrši in pripravi prostore za redno poslovanje.

— **Slab prijatelj salezijanskega zavoda.** Mariborsko okrožno sodišče je te dni obsodilo na štiri mesece ječe zaradi hudodelstva goljufije 22-letnega krojaškega pomočnika Josipa Vidmarja, ki je dal v neki tiskarni napraviti bloke z napisom »Salezijanski zavod na Rakovniku. Darila za kapelo Matere božje«, glaseče se na dva in deset Din. Teden pred veliko nočjo je začel s temi bloki nabirati po Dolenjskem na progi Ljubljana-Novo mesto. V desetih dneh

je tam nabral okrog 3500 kron. 24. aprila je prišel tudi v Maribor ter je na Aleksandrovi cesti v dveh urah nabral 400 kron. Službujoči stražnik ga je aretiral in končal bogoljubno delo za salezijanski zavod. Obsojeni Vidmar je svoje dejanje priznal.

— **15 kg zlata v nahrbtniku.** Mariborska policija je v soboto 9. t. m. okolu polnoči aretirala dve sumljivi osebi, ki sta nosili vsaka po en nahrbtnik. Preiskava je dognala, da sta to dva žida, eden avstrijski, drugi jugoslovanski državljan. Ko so preiskovalni organi odprli nahrbtnika, so našli v njih do 15 kg zlata, deloma zlitega deloma v verižicah, brošah itd. Žida sta bila na potu na dunajski vlak in je bilo zlato namenjeno za tihotapsko kupčijo.

— **Prvi vinski sejem v Muski Soboti** se je vršil v nedeljo 10. tm. Priredilo ga je ljutomersko vinorejsko društvo. Razstavljeni so bili vzorci starih in novih vin iz ljutomerskih gor.

— **Košnja na Štajerskem.** Letošnja zima in spomlad sta bili za krmo izredno ugodni. Sicer se še poznajo po bregovitih krajih posledice suše zadnjih dveh let, vendar je vobče pognala letošnja trava zelo bujno. Košnja obeta obilno in dobrega sena.

— **Cena živine na Štajerskem.** Vsled izredno mnogo obetajoče letošnje krme, ni upanja na znižanje cen živini, ako ne bodo na ceno vplivale razmere v sosednih državah. Radi obilice krme skušajo tudi mali posestniki nabaviti si živino, dočim veliki posestniki nimajo posebnega povoda prodajati živino.

— **Akordno delo državnih uradnikov.** Belgrajska carinska oblast je uvedla novost, da ima stranka plačati za poštni zavoj iz inozemstva dva dinarja za trud carinskemu uradniku, ki ga ocarini. Utemeljuje se ta določba, ki pa seveda ni zakonita, s tem, da se kupčijo pri poštnem uradu iz inozemstva došle pošiljave v toliki množini, da ostajajo cele mesece nerešene. Ako pa dobi uradnik za vsak zavoj dva dinarja, bo gotovo hitreje in tudi izven uradnih ur delal ter kmalu ne bo imel zaostankov. Kakor je ta naredba čudna, se ji gotovo koristi ne more odrekati. Ako bi se to splošno upeljalo, bi razni akti gotovo ne ležali nerešeni po cela leta v raznih uradih in ministrstvih, na drugi strani pa bi bilo pomagano tudi uradništvu, ki je danes slabo plačano. To pomeni seveda uvedbo akordnega dela v urade ali pa tudi uradno dovoljeno podkupovanje uradništva. Zakaj, ako se ta princip plačevanja uradnikov od strani občinstva uveljavljuje službeno, je jasno, da ne more dolgo ostati pri nagradi samo dveh dinarjev.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Novi davki.

Belgrajska vlada napoveduje nove davke in kakor kaže, jih bomo tudi bržkone dobili. Vlada obljublja poleg rednih pribitkov na državne davke še izredne pribitke. Te izredne pribitke bi pobirali toliko časa, da bi se izvedel enoten zakon o neposrednih davkih za vso državo. Način, kakor hoče vlada uvesti nove davščine, pa bi bil za Slovenijo skrajno krivičen. Znano je, da v Sloveniji najbolj točno plačujemo davke, ker smo navajeni na red in ker naši davčni uradi poslujejo tako točno in sicer preveč točno, kakor nikjer drugod. Slovenci stremimo za izenačenjem davkov, ne pomeni pa izenačenja, ako se onemu, ki itak že mnogo plačuje, naloži sorazmerno isto breme, kakor pa drugim, ki plačujejo manj. To ni nobeno izenačenje in pomenja le novo krivico. Mi smo že itak več plačali na davkih, kakor pa je bilo za Slovenijo sploh proračunano. Po proračunu za leto 1922/23 naj bi plačala Slovenija direktnih davkov v času od 1. avgusta 1922 do konca julija 1923 skupno 13,704.700 Din in na državnih pribitkih 14,079.050 Din. Dejansko je pa že v času do konca februarja leta 1923 plačala na davkih 16 milijonov 402.076 Din in na pribitkih 17, 672.601 Din. Donos vojnega davka je bil proračunjen na 16,250.000 Din, plačila so pa že tekom prvih sedmih mesecev proračun. leta dosegla vsoto 16,520.934 Din. Celoten proračun neposrednih davkov v Sloveniji je znašal 44 milijonov 427.750 Din, faktično plačilo je pa že do konca februarja 1923 doseglo vsoto pa 51,188.607 Din. Poleg tega je pa Slovenija do konca februarja 1923 plačala na davku na poslovni promet 16,495.178 Din in na invalidskem davku 2,293.133 Din. V celoti je Slovenija le na direktnih davkih plačala v 7 mesecih 69 milijonov 976.918 Din. Torej je Slovenija plačala v sedmih mesecih več, kakor pa je bilo sploh proračunano za celo leto. Druge pokrajine so plačale na neposrednih davkih v času od 1. avgusta 1922 do konca februarja 1923: Srbija 86,533.252 Din napram celotnemu proračunu po 158 milijonov 578.750 Din, Bosna in Hercegovina 47,664.607 Din napram 59,430.000 Din, Hrvatska in Slavonija 75,277.160 Din napram 126 milijonov 50.000 Din, Vojvodina pa 87,220.563 Din napram 210 milijonov 680.000 Din. Iz tega je razvidno, da je pri nas davčni vijak najhujši, da se pri nas v Sloveniji davki iztirjujejo z veliko večjo strogostjo in da

smo edino Slovenci plačali več, kakor bi pa bilo treba. Mi zahtevamo za vse enako mero. Pri tem pa je treba tudi pomisliti, da se Slovenija ne more šteti med bogate dežele, da Slovenija sama zase ne pridela dovolj živil za svoje prebivalstvo, kar se pravi, da gre naš denar iz dežele drugam v žitorodnejše pokrajine. Tako stanje je dalje časa nezdružno in če se bodo za Slovenijo upeljali novi davki v isti višini, kakor za druge dežele, ki so bogatejše, kakor gotovi deli Hrvatske, Slavonije, Srem in Vojvodina, pa tudi Srbija, ki so doslej sorazmerno plačale manj davka, bi pomenjalo toliko obremenitev našega kmeta in obrtnika, da je v resni nevarnosti razvoj gospodarskega življenja v Sloveniji. To bi morali imeti v prvi vrsti pred očmi tisti, ki jim je poverjeno zastopstvo slovenskih interesov v Belgradu.

Slovenija in Srbija.

„Privredni Glasnik“, ki izhaja v Skoplju, je prinesel dne 8. t. m. članek, ki pravi med drugim:

„Pred nekoliko dnevi so poročali belgrajski dnevnik, da so prišli k min. predsedniku v Belgrad zastopniki ljubljanske občine in zahtevali od države podporo, da bi še bolje uredili klavnico, ki je že drugače dosti urejena, da bi zgradili hladilnico, da bi regulirali svojo reko Ljubljanico in ojačili svojo električno centralo. Zelo dobro nam je znano, da v predvojni Srbiji in niti sedaj v Srbiji ni dobila niti ena mestna ali kmetska občina podporo od države za take občinske ustanove in dela. Istotako nam je prav dobro znano, da v tem pogledu občine v Srbiji daleč zaostajajo tudi drugače od njih v Sloveniji. In kaj je napravila vojna? Kdo je trpel od vojne: Srbija ali Slovenija? Za vojne ni trpel v Ljubljani niti en človek od neprijateljskega gnjeva, niti en dom ni bil oropan, niti ena trgovina razbita in pokradena, niti ena šipa pobita, niti ena ženska onečaščena, niti ena hiša ni pogorela. In sedaj, kaka državnost? Ljubljana si jemlje prostost, da zahteva od države podporo za svoje kulturne ter druge obstoječe in dobro urejene ustanove. In to ravno ona Ljubljana, ki jo v občinskem svetu predstavljajo zakleti avtonomisti in separatisti, — zakleti sovražniki edinstvene državne ureditve. Na to, kar zahteva, Ljubljana nima pravice. Mnogo večje pravice ima na to vsaka občina v Srbiji kakor katerakoli v Sloveniji. Mi tudi radi tega nismo za to, da pomaga ljubljanski občini

država, ker ne vemo, kam bo pripeljala naša notranja politika. Zakaj bi država, ki temelji na srbskih rarnenih, dajala kake obveznosti na račun onih občin, za katere se ne ve, ali ostanejo v sestavu naše države.“

K temu moramo pripomniti, da je stališče navedenega srbskega lista popolnoma napačno. Res je, da je Srbija med vojno več trpela, kakor Slovenija, toda tudi zadnja je veliko, saj je bila neposredno za italijansko fronto. Ako srbske občine ne dobivajo od države podpore, to še ni noben razlog, da bi jih ne smele dobiti, ako jo potrebujejo in isto velja tudi za Ljubljano in druga mesta. Tudi se srbskim občinam povrača škoda iz reparacij. Odločilne važnosti za upravičenost takih podpor pa je to, da niso državi v škodo, temveč samo v korist, ker se ž njimi, ako so porabljene za produktivne namene, le poveča obrtna delavnost in s tem seveda tudi plačilna možnost davkov, s čemer se le zvišujejo dohodki države. Povedati bi se dalo še marsikaj več, ni pa naš namen, da lomimo kopja za sedanjno upravo ljubljanske občine, ker še ne moremo presoditi njene upravne sposobnosti.

Navedli smo omenjeni članek le za to, da se vidi, kako sodijo o naših razmerah Srbi in koliko ugleda in vpliva imajo v Srbiji ljudje, ki nosijo vso slovensko politiko v žepu.

Za mirno sožitje v vzajemnem delu na gospodarskem polju, ki je pač najvažnejše in najnujnejše, pa seveda taka pisava ne prispeva.

DOPISI.

d Izpod Grintovca smo prejeli: Ali nevednost ali brezobzirnost, ali oboje skupaj odseva iz »Načrta za pregled in popis živine in vozil v polit. okraju Kranj«, ki ga je okr. glavarstvo razposlalo 28. maja vsem podrejenim županstvom. Popisovali bodo to robo n. pr. v sodnem okraju Kranj (razven občine Preddvor) iz vseh občin v Kranju. Leta 1920 se je vršilo to popisovanje po vseh večjih občinah. Letos naj pa vlačijo ljudje živino in vozove 10—15 kilometrov daleč! In to sredi julija ob času žetve in ajdove setve, ko so ljudje in živina skrajno izmučeni in je vsake ure škoda, ker mora biti to delo izvršeno v malo dneh. Ali nima predsednik Jugoslovanske Kmetске zveze, ki ima svoj dom tudi v tem okraju, res niti toliko smisla za navdušene svoje volilce, da bi opozoril zadevne oblasti, naj nikar že itak trdih vojaških dolžnosti še bolj ne obtežujejo. Pa pravi, da je poslanec

Ljudske stranke! Vidi in ve za ljudstvo le ob volitvah. Sedaj ima pa on svoj mandat in svoje dnevnice — tudi za današnjo draginjo obilne —; ljudstvu naj se pa godi, kakor se hoče!

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

XI.

Gnojitev rži, ječmenu in ovsu.

Rž je bolj skromna rastlina in tudi ne zahteva od zemlje toliko kakor pšenica. Potrebuje manj toplote in manj vlage in uspeva tudi na lahki peščeni zemlji. Mokrih tal ne prenaša, a najbolje uspeva na apneni ilovnati zemlji ali na peščeni ilovnici. Na rahlem pesku in na barju uspeva rž le kot ozimno žito. Sicer pa sejejo na barju namesto ozimne rži jaro rž, ker jo tako obvarujejo, da bi čez zimo pomrzla. Ozimna rž se seje za jarino, za pšenico, krompirjem in tudi za deteljo.

Rž potrebuje manj dušika, a nekoliko več kalija in apna od pšenice. Hlevski gnoj ni za rž posebno priporočljiv, ker ga rastlina le slabo izrablja in rada polega. Važno je, da ji damo dovolj fosforove kisline, ki upliva ugodno na razvoj zrnja in slame ter prepreči poleganje.

Če sejemo rž za okopavino ali deteljo, ji gnojimo na lahki zemlji s 300 do 400 kg Tomasove žindre in s 100 kg 40 odstotne kalijeve soli. Na boljši zemlji ji damo 150 do 250 kg Tomasove žindre in 150 do 200 kg superfosfata, to velja tudi, če je bilo prejšnji rastlini gnojeno z hlevskim gnojem, ker porabi rž zelo dobro dušik, ki se nahaja v zemlji. Tudi če sadimo rž v deteljščice, ni treba več gnojiti z dušikom. Če je gnojenje potrebno, gnojimo v takih slučajih s 50 do 100 kg čilskega solitra, ki ga tresemo v dveh obrokih na glavo. Superfosfat in majhne količine čilskega solitra ali apnenega dušika kot vrhno gnojilo pomagajo rasti in se posebno priporočajo, če so se pojavili na rastlini kakšni škodljivci.

Kdor namerava sejati po rži spomlad detelje ali sploh stročnice, naj gnoji s 400 do 500 kg Tomasove žindre, ki deluje dalje časa.

Če gnojimo rži z hlevskim gnojem, lahko dodamo v popolnitev 150 do 200 kg kajnita, 200—250 kg Tomasove žindre ali 150—200 kg superfosfata.

Ječmen uspeva najbolje na prhki sprsteninasto ilovnati zemlji, ne smemo ga pa sejati na prelaska peščena ali pretežka, mokra glinasta tla.

Pri gnojitvi je treba posebne pazljivosti za ječmen, ki je namenjen pivovarnam. Če mu namreč damo preveč

dušikovih gnojil, postane prebogati na beljakovini, kar povzroča motno pivo. To se že zgodi, če gnojimo ječmenu s svežim hlevskim gnojem! Če ga pa sejemo na okopavine, katerim smo gnojili z hlevskim gnojem, se ni treba bati, da bi postal prebogati na beljakovini, ker porabijo prejšnje rastline ono množino dušika, ki bi bila ječmenu odveč. V takih slučajih gnojimo ječmenu s fosforovo kislino in s kalijem, in sicer z 200—300 kg Tomasove žindre ali z 200 kg superfosfata in s 125—150 kg 40 odstotne kalijeve soli. Če bi bilo v zemlji res premalo dušika, pa bomo gnojili s 50—75 kg čilskega solitra ali s 75 kg apnenega dušika. Čilski soliter tresemo spomladi na glavo, kadar požene ječmen že nekaj listov.

Ječmenu, ki ga sejemo za ozimino, lahko gnojimo z 200 do 250 kg superfosfata, 100 kg amonijskega sulfata in 100 kg 40 odstotne kalijeve soli. Pri ječmenu, ki ni namenjen pivovarstvu, ni treba radi dušika toliko pazljivosti in lahko rabimo tudi do 150 kg čilskega solitra. Pri preobilici dušika ječmen rad poleže.

Oves je med žiti najbolj skromna rastlina in prenaša tudi najbolj ostro podnebje. V goratih krajih je raditega glavni pridelek izmed žita. Uspeva skoraj na vsaki zemlji in vsled dobro razvitih korenin na najbolj revnih tleh. Na ledinah, v osušenih ribnikih, na osušenih njivah, na slabi peščeni a tudi na težki zvezni zemlji, povsod bo dal oves zadosten pridelek. Ugodna zemlja zanj je tudi sprsteninast pesek. Vse eno mu je tudi, za katero rastlino ga sejemo, a najboljše pridelke daje v deteljšču, na preorani ledini in za okopavinami.

Akoravno je oves tako skromna rastlina, je vendar priporočati tudi zanj gnojenje z umetnimi gnojili, ker se to baš pri ovsu izobno rentira. Najbolj izkoristi oves dušik, katerega zmore tudi v večjih množinah kakor rž in ječmen in fosforovo kislino. Za gnojenje se priporoča: 100—150 kg čilskega solitra ali 100—125 kg amonijskega sulfata ali 100—150 kg apnenega dušika in 200 kg superfosfata ali 300—400 kg Tomasove žindre. Tudi kajnit (300—400 kg) ali 40 odstotna kalijeva sol (100—130 kg) se priporoča. Tomasovo žindro ali kalijevo sol bomo trosili predvsem na lahki zemlji.

Čilski soliter tresemo v treh delih, prvo tretjino pred setvijo, drugo in tretjo pa pozneje na glavo v dveh obrokih. (Dalje sledi.)

*
g Vrednost denarja. 100 dinarjev velja v Švici 6 frankov 20 centov. Na zagrebški borzi velja 1 dolar 87.5—88.5 Din, 1 čsl. krona 2.62—2.65, 1 ang. funt

410, 1 franc. frank 5.65—5.70, 1 ital. lira 4.05—4.08.

g Dohodki glavnih carinarnic v drugi dekadi maja so znašali 42,855.044 Din. Največ dohodkov so imele nastopne carinarnice, in sicer: Zagreb 7 milijonov 403.020 Din, Beograd 4,781.114, Bezdán 3,767.336, Subotica 3,252.792, Maribor 3,273.024, Ljubljana 3,239.128, Novi Sad 1,903.323, Sisak 1,798.913, Sarajevo 1,739.750, Jesenice 1,450.903, Skoplje 1,064.735, Dubrovnik 1,048.155 Din. Ostale so imele dohodke pod 1 milijon Din. Od 1. avgusta 1922 do 20. maja so našali carinski dohodki 1.178.593.553 Din.

g Znižana carina na krmila. Generalna direkcija carin je vsled sklepa gospodarsko-finančnega ministrskega komiteja znižala carino za uvoz krmil na polovico.

Tržne cene.

Žito. Postavljeno na postaji v Vojvodini, cene od 12. t. m. v dinarjih: pšenica (76—77 kg) 400—420, turščica žolta 260—270, rž (71—72 kg) 355—365, ječmen za pivovarstvo 325—340, za krmo 290—305, oves 290—300, fižol pisani 500—600, beli 450—550, moka pšenična »0« 650—675, »2« 625—650, »4« 600—625, za krmo 190—205, ržena 450—475, otrobi drobni 140—155, debeli 200—210. — V Ljubljani je moka: »0« 7.15, »3« 6.15, »4« 5.60, »6« 5.15, »7« 4.

Živina. V Zagrebu so bile pretekli teden nastopne cene za kg žive teže: voli I. 13.50—15, II. 12—13, bosanski I. 11.62, II. 9.50—11, III. 6.75—8.50, krave I. 12—13, II. 10—11, III. 6.75—8, mlada živina 12.50—13.50, teleta I. 15—16.50, II. 14—14.50, III. 12.50—13.50, svinje debele 23.50—25, II. 22.50—23.50, III. 20—21.50. Seno se je tržilo po 100—150 dinarjev, a nova detelja po 125—150 dinarjev za cent. Cene goveji živini so od zadnjega sejma znatno padle.

Prešiči. V Mariboru so prodajali 8. t. m. prešiče stare 5—6 tednov 800—1100 K, 7—9 tednov 1200—1600 K, 3—4 mesece 2.500—2.800 K, 5—7 mesecev 3.500—4.800 K, 8—10 mesecev 5.000—5.500 K, 1 leto 6.000—8.000 K; 1 kg žive teže 95—100 K, 1 kg mrtve teže 115—130 K, koze 1000—1500 K. Cene so od zadnjega sejma precej poskočile.

Slanina in mast. V Ljubljani se plačuje slabše vrste slanina po 38 Din, boljše vrste po 43 Din, ameriška mast po 36 Din, domača pa 44 Din. — V Zagrebu domača mast 32.50—36 Din, ameriška mast 30 Din.

Sladkor Iz Zagreba poročajo, da je sindikat sladkornih tvornic znižal od t. m. ceno kristalnega sladkorja za 2.35 Din. Obenem je znižana razlika med cenama kristalnega in kockastega sladkorja od 2 na 1.5 Din. Cena sladkorju v kockah znaša torej 25 Din za kilogram.

Vino. Izgledi vinske trgatve v naši državi so dobri, dasi je zadnje dni ponekod toča oškodovala vinograde. V Sloveniji so cene manj oslabele, zato pa tem bolj na Hrvaškem in v Vojvodini. Hrvatska kmetska 7 do 8-odstotna vina so veljala zadnje dni okoli 2.50 Din za liter postavljena na postajo, boljša bela preko 8-odst. 2.50 do 3 Din, banatska bela stara 2 do 2.25, a črna stara 3 do 4.75 Din po kakovosti.

Dalmatinsko vino. V zadnjem času so izvozili iz Dalmacije večje množine vina, tako da so vinske kleti primeroma prazne. V Dalmaciji je ostalo komaj 60.000 hl vina na razpolago za prodajo. Vinogradniki ne ponujajo blaga, ker upajo, da bodo cene še narastle. Cene so pretekli mesec tudi poskočile. V splošnem so cene dalmatinskemu vinu z ozirom na množino alkohola 46.50—50 dinarjev za liter. Tudi v nadrobni prodaji so cene zrastle za 1 dinar. Za veletrgovino so vina na razpolago še na otoku Hvaru, deloma na Korčuli in Visu, kakor tudi na Pelješcu, v Šibeniku in okolici ter v kninškem okraju. V ostalih krajih bodo z neprodanimi množinami vina komaj zadovoljili krajevne potrebe do trgatve.

Les. Povprečne cene v kronah v Slavoniji: hrastovi hlodi 3200, hrastovo fino blago 4500, hrastovi frizi 1700, hrastovi hlodi za furnirje 2800 do 3000, jelove deske 700, bukov les za kurjavo 3000 do 3500 Din. V Srbiji so cene za povprečno 7 odst. nižje. V Italiji so bile v nadrobni prodaji zadnje dni nastopne cene v lirah: jelove deske v vseh dimenzijah 260—280 za kubični meter, jelovi in borovi oblikovci 240—260, bukovina evapirana 460—480 po kakovosti, prirodna 370—400 za kubični meter. — Na Dunaju so bile pretekli teden naslednje cene: les za kurjavo mehak, polena, 1922, po 2,900.00 Ka. z Marchegga. Nekatere ponudbe: igličasti jamski les, 10—20 cm, po 200.000 Ka z nižjeavstrijske postaje, mecesnovi oblikovci, 15—22 cm, 4—10 m, po 260.000 Ka z nižjeavstrijske postaje, deske iz igličastega lesa, 26 mm, od 18—32 cm, po 590.000 Ka z Dunaja, hrastovi oblikovci od 30 cm naprej, po 550.000 Ka z nižjeavstrijske postaje, les za kurjavo, trd, suh, polena 3,500.000 Ka z Dunaja.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

II.

Nekaj sto korakov za vasjo Dušnikom, ako se sledi strugi Litavke, na ozkem pasu med potokom in strmo dvigajočimi se skalami leži več plavžov, tesno stisnjenih drug ob drugem, zakritih od brestov, jelš in vrh. Četudi stoje lesene stene in strehe na kamnitih tleh, se vendar neprestano stresajo od tal do slemena od udarcev mogočnih kladvov in veternice se sučejo tresoč, četudi ni najmanjšega piha. Daši imajo plavži v svojem temnem, samotnem zatišju, med votlim bobnenjem, pokriti od ogljenega prahu, že sami na sebi nekaj skrivnostnega, vendar pa napravijo še groznejši vtis, kadar prilezejo spomladi ali v poletju, ko pripekajo solnčni žarki, neštete kače iz svojih lukenj v skalovju, ki se zvijajo po stenah ter vise s streh migljaje, podobne rdečim, zelenim in srebrnim trakovom, ki jih premika veter. Delavci v plavžih se smehljajo privajeni družbi, katere se ne boje, ter se tudi ne čudijo, ako se kdaj kaka predrznejša kača raztegne čisto blizu kladiva poleg žarečega železnega droga ter se greje na ognjišču sredi pršečih isker. Tujec pa se prestraši takih prizorov, kakor da bi prišel pred stan kakega čarovnika.

In tu biva tudi čarovnik.

Tesno ob skalovju, v najskritejši in najrevnejši med vsemi skritimi in revnimi kočami stanuje stari Bureš, čudodelni zdravnik, prerok, ki uravnava izpahnjene roke in noge, ki kuha vsakovrstna mazila, sliši rasti travo, razume živalske glasove, zagovarja uroke, razlaga sanje, prerokuje novorojencem po njihovih zvezdah usodo ter razlaga vsakomur na zahtevo bodočnost. To je stari Bureš, nekdanj kovač v plavžu. Kakor pravijo, je svoje tajne znanosti prinesel iz dežele Turkov in poganov, ko je dolgo časa pred mnogimi leti služil kot vojak pod princem Evgenom. Pozneje je bil prvi pomočnik v plavžu, sedaj v visoki starosti pa je samo še vžival miloščino v samotni koči. Živel je popolnoma sam zase, zakaj njegov sin Peter Bureš se je potikal kot divji lovec v daljnih gozdovih in šel baje celo med cigane. V svoji osamelosti se je bavil s pripravljanjem čudo-

delnih mazil in svojimi kačami. Kače so mu bile najljubša družba, za katero je tudi primerno priredil svojo koč. Povsod so bile v stenah pri tleh napravljene luknje, da so se mogle plaziti brez vsake zapreke ven in noter ter jesti črve, ki jih jim je polagal vsako jutro. Radi tega je izgledalo v njegovi čumnati tudi nekoliko strahotno, tako da se je le malokdo upal stopiti preko praga njegove koč. Zato je sedel ves dan pred pragom in se solnčil ter čakal, ali pride kdo, ki rabi dobrega sveta od njega. Za zabavo je imel vedno pri sebi kačo, s katero se je igral, učil plesati in jo tudi privezal okoli vratu kakor vrv ali pa jo celo shranil, ko se je zadosti n igral, na prsa za srajco, kjer ji je bilo toplo in udobno. Ljudje iz vasi, ki so ga bližje poznali, so trdili, da misli ves dan, ko se zabava na ta nenavaden način pred koč, na svojega sina Petra Bureša, divjega lovca, ki ga je strastno ljubil in iz katerega bi rad napravil velikega in mogočnega gospoda.

Tako je zopet sedel na pragu svoje koč in se igral kakor navadno s kačo ter se zamišljeno po svoji stari navadi smehljaj predse. Bilo je rano zjutraj. Tu je naenkrat zagledal Liduško, mlado snaho starega župana, ki je prihajala po stezi proti njemu. Starec se je razveselil očitno poseta, skril je kačo za srajco, da bi se mlada žena ne prestrašila, ter je skušal napraviti kolikor mogoče prijazen obraz. — »Ako mi rinaš kaj, s čemer bi mogel podkuriti tvojemu staremu pridigarju miru,« je mrmral, »potem si mi dobrodošla.« Menil je starega župana, katerega je sovražil, ker je moral deliti z njim vpliv v vasi in ker je dobro čutil, da se njega ljudje boje in da prihajajo k njemu le v najhujši stiski, medtem ko je bil stari župan visoko spoštovan kakor kak duhovnik ali oče vseh. Liduška je v strahu povsila oči, ko je zagledala starca in da bi prikrila bojazn, je pričela urejevati vsebino svoje košarice, kruh, jajca in nekaj moke. Najraje bi se vrnila, ker se ji je naenkrat zazdela njena pot pregrešna in ker je bil starec tako skrivnosten.

Toda že ji je zaklical od daleč: »Dobrodošla Liduška! Tebe nekaj teži, pridi, da ti pomagam!«

Mlada žena ni mogla več nazaj in je dejala, ko se je približala: »Res, velika bol me teži. Zato mi pomagajte s svojim modrim svetom. Ako mi hočete povedati, kako bo v bodoče z Dušničani in Občovanci ter

z mojim očetom in mojimi brati, vam dam vse, kar morem pogrešati doma v gospodinjstvu in kar morem dati v tem letnem času.«

Starec se je na kratko ozrl na košaro, dolgo in vprašujoče pa je pogledal v neprespani in skrbi polni obraz uboge Liduške. Že iz njenih prvih besed je spoznal, zakaj je prišla k njemu. Smehljaj se je in rekel mežikaje, kakor da bi hotel potrditi svojo vsevednost: »Kaj ne, tebe mučijo prepri z Občovanci, ti se bojiš, da si bodo pobili glave, da se bo tvojemu očetu slabo godilo. In poleg tega si imela hude sanje in tako sama in zapuščena si, ubožica! Govori, govori!«

»Jezus, Marija! Tako je. Vi ste že vse uganili,« je rekla Liduška, pri čemer jo je izpreletelo mrzlo v začudenju, da je starec tako pogodil namen njenega prihoda. Pričela je nadolgo in izčrpno pripovedovati o svojih hudih sanjah, ki so jo mučile, o psovkah, s katerimi so obkladali njenega očeta v vasi, o vsem, kar se je včeraj zgodilo pri staremu županu, kako je vsa vas razburjena in da hočejo danes oditi vaščani v gozd.

Starec jo je pazljivo poslušal ter jo niti enkrat prekinil v dolgem pripovedovanju. Samo včasih je zahrkal »hm, hm« zatopljen v misli, ali pa si smehljaje pomencal roki in mrmral skozi zobe: »Šlo bo, šlo bo!« Liduška, ki je to opazila, se je zbala in ga vprašala s tresočim glasom: »Oče Bureš, menim, da se vi vsega tega veselite?«

Namesto odgovora je starec planil s praga kvišku, pohitel v koč, iz katere je kmalu prišel v nekaj trenutkih pripravljen kakor za potovanje. Star ogrski plašč mu je visel preko ramen, na glavi mu je čepel po strani širokokrajni klobuk vseh mogočih temnih barv, velik rožni venec z ogromnimi jagodami mu je visel okoli vratu, v levi roki pa je imel palico, visoko kakor je bil sam, na njej pa je imel nataknen velik, železen dvojnat križ. Oči starca so blestele, zdel se je naenkrat za glavo višji, njegove mišice so bile napete in proti vasi obrnjen je zaklical z glasom, ki je prevpil ropot kovaških kladvov: »Da, dosti bo krvavih glav, ran in smrti! Mera je polna, kmalu bo prekipela! Kmalu bodo izgledala tvoja polja, o Dušnik in ti Občovo, kakor bojišče po bitki s Turki! Jaz pa vam bom dal vodnika, o katerem bodo še po sto letih govorili kamni in požgane vasi!«

Potem se skočil z močjo mladeniča preko potoka, hitel preko travnikov in izginil v gozdni temi. Liduška, ki je obstala bleda in vsa trepetaje na mestu, in kateri so do nele še vedno besede starca po ušesih, se je končno zavedla in prestrašena je vzkliknila: »Jezus, Marijal! Svojega sina gre iskat, Petra Bureša, divjega lovca!«

Vsedla se je na tla in pričela bridko jokati.

Medtem je nastalo v vasi največje razburjenje. Pod veliko lipc, katere senca je padala na kip sv. Janez Nepomuka, so se zbirali možje — kričaje in preklinjaje, odrivajoč ženske in otroke, ki so se radovedno zbirali okoli njih ter gledali zmešnjavo. Pastirji so prinesli vest, da sekajo Občovanci zopet les na razpotju pri kipu sv. Antona Pad. Možje so hoteli izvesti svoj sklep včerajšnjega dne. Stari župan je prišel v obleki, v kateri je navadno hodil k uradam v mesto, v dolgi zeleni suknji, obšiti z ovčjim krznom in spredaj zvezani s svilnatimi vrvicami. Na čevljih so se svetile bele zaponke, na nogah je imel dolge črne nogavice, na glavi z dolgimi sivimi lasmi pa je imel zeleno, s krznom obšito baržunasto čepico. V rokah je držal dolgo, skoro do brade segajočo palico, okovano z medenino. Postavil se je na čelo kmetom in odšel z njimi proti gozdu. Ko so prišli do mostu, ki vodi preko Litavke, jih je sprejel Kejnoh na čelu velike gručee kmetov, ki so bili vsi oboroženi z vsakovrstnim orožjem, gnojnimi vilami, starimi sulicami, sabljami in puškami. Stari župan je preplašen obstal. »Kaj naj to pomeni?« je zaklical nevoljen. »Zapisano stoji: Pojdi tja in opomni trikrat grešnika, da preneha delati krivico. Vi pa hočete prelivati kri? To ni dobro in prav, brat Kejnoh!«

Kejnoh je uporno potisnil čepico globoko na čelo, pritisnil svojo sta-

ro puško še trdnejše ob ramo ter korakal brez odgovora dalje. »Pridigar miru!« je mrmral predse, »ako bi šlo po tvojem, bi morali čakati do sodnjega dne na pravico!«

Stari župan Matija Štros je pogledal tovariše Kejnohove, ki so obstali, z dolgim vprašujočim pogledom, in nehote so stopili na stran, prislonili orožje ob ograjo mosta ter se mirno pridružili neoboroženemu sprevodu. Ko je Kejnoh to videl, je vrgel stran orožje, vendar pa s kletvijo in zmerjaje, ter odhitel jezen naprej. »Ako tako hočete,« je zaklical, »pa pojdimo dalje kakor pogrebci, — Občovanci se nas bodo res ustrašili! Ako nas pobijejo, imajo prav!«

In tako so šli naprej v goro skozi senčnate oboke smrek in borovcev. Niso šli daleč, da so slišali odmevajoče udarce sekir in pokajoče padanje dreves. Stiskali so pesti in se grizli v ustnice. Svoje jeze niso pokazali z besedami, — nasprotno, srea jim je napolnjevala slutnja žalosti in bilo jim je, kakor bi stali na začetku žalostnih dogodkov, kakor da bi se jim bližala velika nesreča, polna žalosti. Kakor da bi hoteli vprašati za vzrok te srčne tesnobe, so od časa do časa pogledavali v starega župana. Ta pa je korakal naprej tih, zamišljen in z upognjeno glavo. — Ko so prišli do križpotja h kipu sv. Antona Padovanskega, so naenkrat potihnili udarci sekir.

Občovanci so se ozrli nanje in spustili sekire, čakajoč, kaj bo prišlo. Nad njihovo glavo, na drevesu, ki so ga pričeli sekati in žagati, je zakrakal vran, ki kljub hrupu ni odletel z vej. Bilo je vse tiho. Gozdni ptiči, ki so prej potihnili, preplašeni od nenavadnega hrupa sekir in žag, so pričeli polagoma boječe zopet prepevati, v globini se je oglasila kukavica, a takoj zopet utihnila. Dasi je bilo hladno v gozdu, so si vseeno brisali Občovanci in Dušničani znoj s čela. Težka mora je ležala nad vsem gozdom. Na mokrem mahu so trepetali zlati solnčni žarki in krogi. Lahek veter je vel skozi gozd in vrhovi so se pripogibali, kakor da bi šlo neko nevidno bitje preko njih.

Nori Peter, ki je bil med Občovanci in ki je najmanj občutil tesnobo, katera se je vseh polastila, se je Dušničanom režeč smehljal in prvi prekinil tišino. Glasno in zoperno se je zasmeljal in vnovič udaril s sekiro po drevesu. V tem trenutku so začutili tovariši okoli njega, kakor da bi se oprostili dušeče more, zasmeljali so se glasno z norim Petrom vred, prijeli za sekire in žage ter pričeli posnemati njegov zgled.

(Dalje prih.)

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Nov pisalni stroj

znamke »Stoewer Record« se prodaja.
Naslov pove uprava lista.

BERSON

gumijeve pete in gumijeви podplati so se pocenili!